

جبل لبنان مُتصرِّفِيَّةٌ ممتازة!

د. عبد الله الملاح^(١)

01 Temmuz 2021

تمهيد

MADDE YAYIMLANDIKTA
SONRA GELEN DOKÜMAN

«جبل لبنان متصرفية ممتازة، قناعة تمسك بها فريق من لبنانيي العهد المتصرفي (١٨٦١-١٩١٥)، وردّها باستمرار، في حين أنكرها فريق آخر ورفضها رفضاً مطلقاً. فأنجح هذان الموقفان جدلية سياسية ساهمت في إغناء التجربة اللبنانية وتطوير الفكر السياسي العام الذي رسخ طريق الاستقلال الذاتي قبل شقّ طريق الانفصال عن السلطنة العثمانية والتمهيد للاستقلال الناجز.

بدأت بوادر هذا الانقسام تظهر بوضوح في صفوف اللبنانيين منذ مطلع القرن العشرين؛ فريق تمسك بالنظام الأساسي الذي وقّعه الدولة العثمانية بالاتفاق مع الدول الأوروبية العظمى سنة ١٨٦١، ونادى «باللبننة»؛ وآخر قال بالعثمنة وبتبعية السلطنة العثمانية بالمطلق.

فهل كان اللبنانيون يدركون فعلاً حقيقة ما يدعونه؟ وما هي حجج كل فريق؟ وما كان موقف أرباب الشأن؟ أسئلة أحاول الإجابة عنها في هذا البحث متطوّراً من الأبحاث التي وضعتها سابقاً^(٢)، ومستنداً في الوقت عينه إلى معطيات اكتشفتها

(١) متخصص بتاريخ لبنان الحديث وباحث فيه. رئيس أسبق لقسم التاريخ في كلية الآداب والعلوم الإنسانية - الفرع الثاني، الجامعة اللبنانية. أستاذ مشرف على أطاريح الدكتوراه في تاريخ لبنان الحديث في المعهد العالي للدكتوراه - الجامعة اللبنانية، وفي عدّة جامعات لبنانية. له العديد من الدراسات والمقالات والكتب التاريخية المنشورة.

(٢) إن الأبحاث التي وضعتها عن المتصرفية لها فضل السبق في حيز التاريخ لمتصرفية جبل لبنان، اعتمد (ويعتمد) عليها معظم المؤلفين والكتبة وطلاب الدراسات العليا، وأخذوا (وأخذون) =

ليس من السهل ولا البديهي الاهتمام بمرضى الألزهايمر. وفي نظر العديد من الناس، ربّما المتخصصين منهم أيضاً، تبدو فكرة السعادة عند الكلام على الألزهايمر متناقضة. ولكن ليس هذا رأي كوليت رومانوف من تعتبر أنّ فكرة السعادة تلك هي الوسيلة الوحيدة لتخطّي مرض العصر هذا. وفي الكتاب الذي بين أيدينا، تتطرق الكاتبة إلى الموضوعات المهمة كلّها، كتكرار الأسئلة، والتغذية، والنهك، والنصرف التلقائي، ورفض العلاج؛ كما تتطرق إلى موضوع العقاقير وإلى دور مهذئات الأعصاب، والحلول المقترحة بسيطة إلا أنّها تتطلب من المرافق عملاً على الذات جدّياً، والمفتاح هو التأقلم والمرضى وليس العكس. إنّ هذا الكتاب، بالرغم من صغر حجمه، كنز قيم، فيه مفاتيح تساهم في فهم خصوصيات مرضى الألزهايمر أو الأمراض المشابهة. فإنّ فهم ردود فعل هؤلاء المرضى يعنى القدرة على مساعدتهم مساعداً أفضل في حياتهم اليومية، بل وحتى تقليل إمكانات الأزمة عندهم أو تحاشيها.

للمزيد من المعلومات، تواصلوا معنا على البريد الإلكتروني: info@darelmachreq.com

أو زوروا موقعنا: www.darelmachreq.com

amazonkindle

النسخة الرقمية
متوافرة الآن على منصة
amazonkindle

دار المشرف

BALOĞLU, Zekai; Patrikhane ve Yüksek Ruhban Okulunun Tekrar Açılma İstemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Harp Akademileri Komutanlığı Yayını, Aralık 2003.

ÇELİK, Mehmet; Fener Patrikhanesinin Ökumeniklik İddiasının Tarihi Seyri (325 - 1453), Akademi Kitabevi, İzmir, 2000.

ÇELİK, Mehmet; "Fener Patrikhanesinin Batı Destekli Ökumeniklik İddialarının Siyasal Açından Türkiye için Doğurduğu Tehlikeler", Beşinci Askerî Tarih Semineri Bildirileri I, Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yayınları, 1996.

EMİRHAN, Sami; Fener Rum Patrikhanesinin Dünü - Bugünü - Yarını, Harp Akademileri Komutanlığı Yayını, Şubat 1995.

E. Yzb. Fahrettin ve E. Yzb. Seyfi; Mora İsyanı, Gnkur. ATASE ve Dent. Bşk.lığı Kütüphanesi, Ankara, 1934.

GÜREL, Şükrü S.; Tarihsel Boyut İçinde Türk Yunan İlişkileri (1821 - 1993), Ümit Yayıncılık, Ankara, 1993.

GÜLER, Ali; "Tarih Boyunca Rumların Türkler ile Olan İlişkileri", Askerî Tarih Bülteni, Gnkur. ATASE ve Dent. Bşk.lığı Yayınları, Yıl 24, Şubat 1999, Sayı 46.

İçimizdeki Hançer: Fener Rum Patrikhanesi; ATO Yayınları.

KAPTAN, Eyüp; Lozan Konferansı'nda Azınlıklar Sorunu, Harp Akademileri Yayınları, İstanbul, 2002.

KÜÇÜKOĞLU, Bayram; Türk Dünyasında Misyoner Faaliyetleri, IQ Yayınları, İstanbul, Aralık 2003.

KOCABAŞ, Süleyman; Tarihte ve Günümüzde Türk - Yunan Mücadelesi, Bayrak Yayıncılık, İstanbul, 1984.

ÖMEROĞLU, Aydın; Türk Devleti ve Rum Patrikhanesi Kim Kimin Dostu?, Etkin Yayınevi, Mart 1995.

ŞAHİN, M. Süreyya; Fener Patrikhanesi ve Türkiye, Ötügen Yayınları, 1996.

YILDIRIM, Uğur; Dünden Bugüne Patrikhane, Kaynak Yayınları, Haziran 2004.

YILDIRIM, Uğur; Keşiş Güç, Emperyalizmin Ortodoks Kartı, Otopsi Yayınları, Eylül 2005.

01 Temmuz 2021

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

66

1860 - 1861 CEBEL-İ LÜBNAN İSYANI VE OSMANLI DEVLETİ

Emine GÜMÜŞSOY

Lübnan

120239

Özet: Karmaşık dini ve etnik yapısıyla uzun yıllar Osmanlı egemenliğinde yaşayan Cebel-i Lübnan'da 1860 yılında Dürzi ve Maruni çatışması şeklinde bir isyan başlamıştır. Kısa sürede Suriyeyi de etkisi altına alan isyan, Fuad Paşa tarafından sert tedbirlerle bastırılmıştır. İsyanın bastırılmasından sonra kurulan mutasarrıflık düzeni ile bölge Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Osmanlı egemenliğinde kalmaya devam etmiştir.

Anahtar kelimeler: Cebel-i Lübnan, Dürzî, Marunî, Şam, isyan

1. Giriş

Lübnan Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı topraklarına katılmış ve mevcut emirlere verilen haklarla diğer yerlerde görülmeyen yarı bağımsız bir statü kazanmıştır. Güçlü Osmanlı otoritesi altında aralarında mezhep birliği de olmamasına rağmen Müslüman ve Hristiyanlar çok uzun yıllar bir arada sorunsuz yaşamışlardır. Müslümanlar Şîî ve Sünnî gruplar ile kendilerine has gelenekleri olan Dürzîler¹den oluşurken Hristiyanlar içinde en kalabalık grup Marûniler²dir. Ayrıca Grek - Ortodoks, Grek - Katolik ve Ermeniler de vardır. Avrupalı misyonerlerin XVII. yüzyılın ortalarından itibaren ileri gelen Dürzî ailelerine Hristiyanlığı aşılmasıyla birlikte ilk ayrılık tohumları atılmaya başlanmış ve devlet 1697 yılında emirlik hakkını Fahreddin soyundan alarak Şihab ailesine vermiştir. 1833'te Suriye valisi olan İbrahim Paşa Lübnan'ın ayrıcalıklı durumuna son verdiği gibi koyduğu vergi ve askerlik politikasına karşı ayaklanan Dürzîlere karşı

¹ Dürzîler daha ziyade Beyrut'un doğusu ile güney doğusunda bulunan ve "Şuf" diye adlandırılan bölgede yaşıyorlardı. Dürzîlik, Fâtımî halifelerinden Hâkim-Bîemrillâh döneminde Vezir Hazma b. Ali tarafından kurulan aşırı bir fırkadır. Batınî karakterli olan, bünyesinden çıktığı İsmâiliyenin inançlarını reddeden ve kendilerini tevhid ehli olarak niteleyen Dürzîler, yüzyıllar boyu bir muamma olma özelliğini korumuşlardır. Dürzîliğin kendine has inanç sistemleri, ibadet şekilleri, ahlak kuralları bulunan bir din olduğunu veya belli bir dine bağlı kalarak bir mezhep hâlinde geliştiğini söylemek mümkün değildir. Daha ziyade çeşitli din ve düşünce akımları ile aşırı Şîî inançlarından etkilenmiş karma bir sistemdir. Namaz, oruç gibi ibadetlerin ilke olarak Dürzîlikte bulunmayışı da bu sistemin Müslümanlık ile şekil açısından olabilecek birliğini ortadan kaldırmaktadır. Ahiret hayatını da red veya te'vil etmeleri de bir başka ayrılık noktasıdır. Bk. Mustafa Öz; "Dürzîlik", Diyanet İslam Ansiklopedisi, C X, s. 39-48.

² Marûniler daha ziyade Beyrut'un doğusu ve kuzeydoğusunda yaşayan Hristiyan Katolik mezhebini benimsemiş bir topluluktur. XVI. ve XVII. yüzyıllarda Lübnan'da en kalabalık mezhep Marûnilikti. Lübnan'da geleneksel Dürzî egemenliği azalmaya başlayınca Marûnilerin ekonomik ve siyasal güçleri de artmaya başlar. Marûniler Orta Doğu ile Avrupa arasındaki ipek ticaretinin Lübnan ile ilgili kısmını ele geçirerek büyük bir güç kazanırlar. Ayrıca Suriye'den gelen çok sayıda Grek - Katolik aile de kendilerine yakın gördükleri Marûniler ile kaynaşmaya başlar. Böylece etkinlikleri günden güne artan Marûniler Dürzîlere karşı gittikçe güçlenirler. Marûniler din faktörü nedeniyle Avrupa devletleri ve Roma Kilisesi ile yakın ilişkiler kurarlar. Fransa Kralı XVI. Lui bir fermanla Marûnileri himayesi altına alır. Roma kolejlerinde eğitilen Marûni din adamları bilgi ve tecrübelerini Lübnan'da açılan okullarda kullanarak yeni nesillerin daha iyi bir şekilde yetişmesini sağlarlar. Bu suretle bu okullarda eğitilen Marûniler ülkenin çeşitli teknik ve siyasi mevkilerinde söz sahibi olurlar. XVIII. ve XIX. yüzyıllarda üstünlük yavaş yavaş Marûnilere geçmeye başlar. İ. Acar; Lübnan Bunalımı ve Filistin Sorunu, Ankara, 1989, s. 7-10.

Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi Sayı 12 Ağustos 2008 Yıl 6 Ankara

S. 67-83.